

Niania w rodzinie

Podstawą zatrudnienia opiekunki do dziecka jest Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r. poz. 157).

Kto może zostać nianią?

Nianią może zostać każda osoba fizyczna spełniająca łącznie poniższe warunki:

- nie jest rodzicem dziecka, którym masz się opiekować,
- masz więcej niż 18 lat,
- zrobiłaś/eś badania dla celów sanitarno-epidemiologicznych i dostałaś orzeczenie o braku przeciwwskazań do pracy.

Osobą sprawującą opiekę nad dzieckiem w wieku do lat 3 może być każda osoba, na przykład babcia, siostra, kuzynka dziecka, ktoś spoza rodziny — sąsiadka, studentka, emeryt, osoba na świadczeniu przedemerytalnym spełniająca ww. warunki. WYJĄTEK! Nianią nie może zostać rodzic własnego dziecka - zatrudniony przez drugiego rodzica.

Czy niania powinna posiadać odpowiednie kwalifikacje?

Ustawa nie stawia żadnych ograniczeń jeżeli chodzi o wykształcenie, kwalifikacje bądź wymagania szczególne, odnośnie zatrudniania niań. Niania nie musi mieć kierunkowego wykształcenia ani doświadczenia zawodowego w pracy z małymi dziećmi. Nie musi też odbywać specjalnych szkoleń.

W ramach sprawowanej opieki mają być realizowane funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna (art. 2.2 Ustawy). Dlatego też, mając to na uwadze warto kierować się dobrem dziecka i wybrać nianię, która odpowiednio wykona obowiązki opiekuńcze, wychowawcze, jak również edukacyjne.

Wszystkie obowiązki, które zostaną na nianię nałożone powinny przed podpisaniem umowy uaktywniającej zostać omówione przez nianię i rodziców dziecka chcących powierzyć je pod opiekę niani.

Co powinna wiedzieć osoba, która postanowiła zostać nianią?

Zgodnie z przepisami prawa niania sprawuje opiekę nad dziećmi w wieku od 20 tygodnia życia do 3 lat, w miejscu zamieszkania dziecka lub niani.

Aby niania mogła świadczyć opiekę zgodnie z Ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, należy przede wszystkim podpisać umowę zwaną uaktywniającą.

Stronami umowy uaktywniającej są: niania oraz rodzice lub rodzic samotnie wychowujący dziecko.

Przez rodzica samotnie wychowującego dziecko rozumie się rodzica będącego panną, kawalerem, wdową, wdowcem, rozwódką, rozwodnikiem albo rodzica, w stosunku do którego orzeczono separację, a także rodzica pozostającego w związku małżeńskim, jeżeli jego małżonek został pozbawiony praw rodzicielskich lub odbywa karę pozbawienia wolności.

Co powinna zawierać umowa uaktywniająca?

Umowa uaktywniająca musi być zawarta na piśmie, pomiędzy oboma rodzicami (albo rodzicem samotnie wychowującym dziecko) a nianią (Art. 50 ust. 3 Ustawy)

Niezbędnymi elementami umowy są:

- 1) strony umowy ze wskazaniem danych, w tym numer PESEL lub NIP;
- 2) cel i przedmiot umowy;
- 3) czas i miejsce sprawowania opieki;
- 4) liczba dzieci powierzonych opiece;
- 5) obowiązki niani;
- 6) wysokość wynagrodzenia oraz sposób i termin jego wypłaty;
- 7) czas, na jaki umowa została zawarta;
- 8) warunki i sposób zmiany, a także rozwiązania umowy.

Jakie są obowiązki stron umowy?

Płatnikiem składek jest jeden z rodziców dziecka lub rodzic samotnie wychowujący dziecko.

Płatnik składek (rodzic) zgłasza do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) nianię, z którą została zawarta umowa w przeciągu 7 dni.

Nianie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu, o ile nie zachodzą okoliczności wyłączające z ten obowiązek.

Dla niani podgalającej powyższym ubezpieczeniom ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne. Jeśli niania będzie chciała mieć też ubezpieczenie chorobowe — trzeba potrącić składkę na to ubezpieczenie z jej pensji i odprowadzić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Tej składki nie finansuje budżet państwa.

UWAGA!

Rodzice zobowiązani są do informowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o każdej istotnej zmianie mającej wpływ na opłacanie składek za nianię.

Składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i wypadkowe) oraz na ubezpieczenie zdrowotne finansuje budżet państwa za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie poniższych zasad:

- jeśli niania ma pensję równą albo mniejszą niż minimalne wynagrodzenie — nie trzeba opłacać za nią **połowy** wysokości składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne. Będą one odprowadzane z budżetu państwa.
- jeśli niania ma pensję wyższą niż minimalne wynagrodzenie — oprócz połowy składek będzie trzeba opłacać tylko składki od kwoty, która przewyższa minimalne wynagrodzenie. Na przykład zatrudniasz nianię w styczniu 2018 roku i dajesz jej pensję 2300 zł. Minimalne wynagrodzenie wynosi 2100 zł. Opłacasz więc połowę składek za kwotę do 2100 zł oraz pełne składki za kwotę 200 zł.

WAŻNE INFORMACJE:

Okres zatrudnienia, za który opłacane są składki na ubezpieczenia społeczne za osoby sprawujące opiekę nad dzieckiem jako niania, zaliczany jest do świadczeń emerytalnych i rentowych.

Kto może skorzystać z dofinansowania?

Dofinansowanie na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne mogą otrzymać rodzice, opiekunowie prawni albo inne osoby, które opiekują się dzieckiem na podstawie orzeczenia sądu — jeśli:

- dziecko ma od 20. tygodni do 3 lat — mogą korzystać z dofinansowania do końca roku szkolnego. Wyjątkowo, jeśli dziecko nie może pójść do przedszkola, na przykład przez brak miejsc — do skończenia 4 lat.
- nie przebywają na urlopie macierzyńskim, ojcowskim albo wychowawczym,
- nie tworzą zawodowej rodziny zastępczej,
- nie korzystają z ulgi na podstawie umowy aktywizacyjnej, czyli na przykład nie zatrudniają innej osoby, która była bezrobotna,
- spełnią jeden z poniższych warunków:
 - pracują na umowę o pracę albo zlecenie,
 - prowadzą działalność pozarolniczą,
 - prowadzą działalność rolniczą. Wyjątkiem są osoby, które są domownikami w gospodarstwie rolnym i podlegają ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Osoby, które nie spełniają powyższych warunków do otrzymania dofinansowania do składek mogą zawrzeć z nią umowę zlecenie.

UWAGA! Wysokość wynagrodzenia za każdą godzinę wykonania zlecenia lub świadczenia usług nie może być niższa niż wysokość minimalnej stawki godzinowej, która w 2018 r. wynosi 13,70 zł brutto. Będzie ona corocznie waloryzowana.

Wymagania ustawowe

1) Kto może zostać nianią?

Nianią może być każda osoba fizyczna, która ukończyła osiemnaście lat. Kwestia zatrudnienia niani jest indywidualną decyzją każdego rodzica, komu chce on powierzyć sprawowanie opieki nad własnym dzieckiem. Należy nadmienić, że także pokrewieństwo nie jest tu czynnikiem dyskwalifikującym. Niania jest osobą, która sprawuje indywidualną opiekę nad dziećmi od 20 tygodnia życia do 3 lat (wyjątkowo – w przypadkach wskazanych w ustawie, do lat 4), w miejscu zamieszkania dziecka lub w miejscu zamieszkania niani.

PRZYKŁAD

Czy bezrobotna osoba bez prawa do zasiłku, z wykształceniem zawodowym, może zostać nianią?

Sytuacja: Rodzice wychowujący dwójkę dzieci w wieku jedenastu miesięcy i dwa i pół roku, korzystający z pomocy sąsiadki przy opiece nad dziećmi, chcą podpisać umowę uaktywniającą i zgłosić ją do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, nie stawia żadnych wymagań co do wykształcenia czy kwalifikacji osoby pełniącej rolę niani. Taka osoba nie musi również odbywać szkoleń czy legitymować się doświadczeniem zawodowym w pracy z małymi dziećmi. Jedynym obowiązkiem jaki na nianie nakłada ustawa jest poddanie się badaniom dla celów sanitarno-epidemiologicznych, mających zapobiegać zakażeniom i chorobom zakaźnym. Badanie polega na poddaniu się przez kandydata/tkę na nianię, badaniu lekarskiemu i laboratoryjnemu. W efekcie przeprowadzonego badania osoba otrzymuje orzeczenie o braku przeciwwskazań do wykonywania określonych prac. Takie badanie należy przeprowadzić przed podjęciem pracy.

Jakie warunki muszą zostać spełnione, aby Zakład Ubezpieczeń Społecznych opłacał za nianię składki ubezpieczeniowe?

Rodzice dziecka, którzy chcą zatrudnić nianię do opieki nad własnym dzieckiem, muszą podpisać z nianią umowę zwaną „uaktywniającą”.

Przykładowa umowa:

UMOWA ZLECENIA ZWANA UMOWĄ UAKTYWNIAJĄCĄ

Zawarta w dniu 1 października 2011 r. w Warszawie pomiędzy:

Rodzicami dziecka:

Kazimierzem Gomolą, zam. w Warszawie, ul. Wiolinowa 43 m 87, 01-778 Warszawa,

NIP,PESEL

Zofią Gomolą, zam. w Warszawie, ul. Wiolinowa 43 m 87, 01-778 Warszawa,

NIP,PESEL

zwanych dalej Zleceniodawcami,

a nianią

Marianną Kowalewską, zam. w Warszawie, ul. Strzelców Podhalańskich 245 m 720, 03-226

Warszawa, NIP, PESEL, zwaną dalej Zleceniobiorcą

o następującej treści:

§1

Dający zlecenie powierza, a Przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do wykonywania zadań z zakresu sprawowania opieki nad dzieckiem, jako niania.

§2

1. Sprawowanie opieki nad dzieckiem, będzie się odbywać w lokalu mieszkalnym stanowiącym własność Dającego zlecenie.
2. Lokal znajduje się przy ul. Wiolinowej 43 m 67, 01-778 Warszawa.
3. Opieka będzie sprawowana w godzinach od 7.30 rano do 17.00 popołudniu.

§3

Przyjmujący zlecenie będzie sprawował opiekę nad rodzonym dzieckiem Dającego zlecenie.

§4

1. Przyjmujący zlecenie jest zobowiązany do:
 - a) zapewnienia bezpieczeństwa powierzonego mu dziecka;
 - b) zagwarantowania właściwej opieki pielęgnacyjnej dziecku;
 - c) higienicznych warunków przygotowywania posiłków.
2. Przyjmujący zlecenie gwarantuje wypoczynek powierzonego jego opiece dziecka.
3. Przyjmujący zlecenie, zapewnia dziecku powierzonego jego opiece, codzienne przebywanie na świeżym powietrzu.

§5

1. Wysokość wynagrodzenia za sprawowanie opieki wynosi zł.
2. Wynagrodzenie jest płatne trzydziestego dnia każdego miesiąca, przelewem na konto przyjmującego zlecenie.

§6

Umowa zostaje zawarta na okres od 1 października 2011 r. do 30 czerwca 2013 r.

§7

W sprawach nie uregulowanych w treści niniejszej umowy mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego.

§8

Zmiana niniejszej umowy wymaga formy pisemnej pod rygorem nieważności.

§9

Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym dla każdej ze stron.

ZLECENIODAWCA:

ZLECENIOBIORCA:

WAŻNE

Musisz o tym wiedzieć, że do umowy uaktywniającej stosuje się – w zakresie nieuregulowanym w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 - odpowiednio przepisy o zleceniu.

Umowę uaktywniającą, rodzic powinien zgłosić do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeniowego. Jest to warunek konieczny, aby za nią opłacane były składki z budżetu państwa.

W przypadku umowy uaktywniającej za osobę zatrudnioną przez rodziców w charakterze niani opłacana będzie z budżetu państwa, przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, składka na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i wypadkowe) oraz na ubezpieczenie zdrowotne od kwoty najniższego wynagrodzenia za pracę, zgodnie z ustawą o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

3) Jakie dalsze warunki muszą zostać spełnione, aby uzyskać świadczenie w postaci opłacanych składek za nianię przez ZUS?

Kolejnym, zawartym w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, warunkiem skorzystania z tego świadczenia jest to, że oboje rodzice dziecka (lub rodzic, w przypadku osoby samotnie wychowującej dziecko) pracują (pod pojęciem pracy rozumie się zatrudnienie, świadczenie usług na podstawie umowy cywilnoprawnej stanowiącej tytuł prawny do ubezpieczeń społecznych, prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub działalności rolniczej,) i sprawowana jest opieka nad dzieckiem w wieku do lat 3. W wyjątkowych sytuacjach, np. niemożność objęcia dziecka wychowaniem przedszkolnym z powodu braku miejsc w przedszkolu lub brak przedszkola w danej miejscowości, lub wolniejszy psychomotoryczny rozwój dziecka, niania może sprawować opiekę do ukończenia przez dziecko, w danym roku szkolnym, czterech lat.

4) Negatywne przesłanki do skorzystania z opłacania przez budżet państwa składek za nianię.

Nie będą opłacane z budżetu państwa składki w przypadku, gdy: 1) niania zatrudniona jest przez rodzinę zastępczą zawodową, 2) w przypadku korzystania z ulgi w związku z umową tzw. aktywizacyjną zgodnie z art. 61c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Przepis ten dawał możliwość zatrudnienia osoby

bezrobotnej w gospodarstwie domowym, w charakterze opiekunki, w celu wykonywania pracy zarobkowej. Rodzice z tytułu zatrudnienia opiekunki mieli ulgi podatkowe. Nie przewiduje się możliwości jednoczesnego korzystania z dwóch mechanizmów pomocy. Osoby, które nadal korzystają z ulgi na podstawie umowy aktywizacyjnej z osobą bezrobotną w celu wykonywania pracy zarobkowej w gospodarstwie domowym, a będą chciały skorzystać z rozwiązania zawartego w ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, będą mogły wybrać rozwiązanie korzystniejsze, 3) dziecko korzysta jednocześnie z innej formy opieki – żłobka, klubu dziecięcego, dziennego opiekuna.

5) Kiedy rodzic traci pracę, co ze składkami dla niani?

W przypadku utraty pracy przez rodzica, składki opłacane będą jeszcze przez okres trzech miesięcy po utracie pracy, chyba że umowa uaktywniająca została rozwiązana.

PRZYKŁAD

Rodzice, wychowujący trójkę dzieci w wieku dwunastu miesięcy, dwa lata i dziewięć lat podpisali umowę uaktywniającą z nianią. Jedno z rodziców na skutek reorganizacji straciło pracę. Jakie informacje musi rodzic przekazać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych?

Rodzice mają obowiązek do niezwłocznego informowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wszystkich zdarzeniach mających wpływ na opłacanie składek za nianię. Jednym z warunków do opłacania składek za nianię z budżetu państwa jest wykonywanie pracy przez oboje rodziców, przez co rozumie się świadczenie pracy na podstawie umowy o pracę, świadczenie usług na podstawie umowy cywilnoprawnej oraz prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej. W tym wypadku składki za nianię będą opłacane przez okres trzech miesięcy od dnia zdarzenia (od dnia rozwiązania umowy z jednym z rodziców).

6) Gdy niania chce przystąpić do ubezpieczenia chorobowego!

Ubezpieczenia chorobowe w przypadku niani jest dobrowolne. Jeżeli niania przystąpiła do niego na swój wniosek, składki na to ubezpieczenie opłaca rodzic na zasadach określonych dla zleceniobiorców w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.

Źródło:

Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016 r. poz. 157)

<https://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/opieka-nad-dzieckiem-w-wieku-do-lat-trzech/informacje-dla-rodzicow/niania/>

<http://www.zus.pl/pracujacy/nianie/ubezpieczenie-nian-kompedium>

<https://www.biznes.gov.pl/publikacja/-/publikacja/3344-jakie-umowy-mozna-podpisac-z-niania-lub-opiekunka-dziecieca>